Ч. 110 Субота 17 (29) мая 1897. Рік VII

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Торговля людьми в Галичині

або

як продають наших селян за море.

(Дальше.)

Оповідане Смереки

Я круглий сирота з Мартинова. Родиті відумерли мене давно. Я ховав ся зразу при старших двох замужних сестрах, відтак служив у ґр. Клима Дідушицкого. Я хотів, щоби мене заасентерували до війска, так сказали, що я нездалий. Про Бразилїю говорено в наших сторонах богато, казали, що там „файно“. Нас пішло в 1895 роцї дві фамілїї: сестра з чоловіком і двома дїтьми і друга сестра з чоловіком і дитиною. Я ще „самотний“ (нежонатий). Нас намовив аґент з Калуша. Там сїли ми на машину (зелїзницю) і поїхали на Стрий і Пешт до Фіюми. З Фіюми повезли нас до Кормонс. Тут здибали ми пять ваґонів наших людий. Але якийсь урядник не хотів нас пустити до Удіне, на італїйску границю, а хотів нас завернути до Ґерцу (Гориції). Люди не хотїли вилазити з возів, так він казав машині їхати назад. Як люде се побачили, так повідчиняли ваґони і повискакували. Плач такий, що крий Боже! Ми погинемо тутки, а домів не вернемо. Хлопи полягали на землю, а жінки з дїтьми в ваґонах плачуть, кричать. Так було як на страшнім судї. Нас таки завернено. В Ґерцу стояли ми 9 днів. Нас просили, молили, щоби ми вернули домів. Ми не хотїли. Поїдемо та поїдемо! Прийшло війско, брали нас силою. Ми не дались. Хлопи полягали на купу кажуть: ріжте нас, бийте, а ми таки поїдемо. Відійшло війско, так комісар каже: вишлїть двох людий до Ґенуї, най спитають Нодаріого, чи вас перевезе до Бразилїї? Вислали ми наших послів до Ґенуї, а они пишуть нам: Можна їхати до Бразилїї, але не на кошт уряду. Сам Нодарі приїхав до Ґерцу. Сказав: хто має гроші, той поїдэ. Від особи старшої треба заплатити 80 зр., від молодшої 30 зр. Дехто мав такі гроші, дехто нї. Буля і такі, що мали по 4 і 5 тисячів з собою. То Нодарі каже: Одні най заплатять за других, а в Бразилїї бідні відроблять богатшим. Ніби мали панщину робити. Потім велїв Нодарі відчепити два ваґони людий і они поїхали до Ґенуї Що з ними стало ся, я не знаю? Три ваґони людий лишило ся. Нодарі сказав відтак: Най кождий зложить по 13 зр. на колїй і шиф (корабель), то він відвезе їх, але не до Парани а до Спіріто Санто. До Парани каже, вже не вільно їхати. Тай то поїдуть лише ті, що належать до фамілїї, а самотні мусять заплатити по 86 зр. Я не мав таких гроший, то позичив собі. Нодарі казав собі відтак підписати письмо, що він нас віктував через 17 днів в Удіне. Підпишіть ся, каже, що ви у мене віктували ся. Дав нам потому фани за капелюхи і ми поїхали до Удіне. Там перебули ми 17 днів, заким повезли нас до Ґенуї. До Ґенуї поїхали ми аж тодї як кс. Дуда з Ґенуї дав знати, що можна їхати. Але в Ґенуї каже Нодарі: Ви підписали, що ви поїдете до Спіріто Санто, де суть плянтатори кави. Ми кажемо: Та ми підписали лише харч за 17 день. А кс. Дуда (польский сьвященник) каже: Нї, ви підписали, що поїдете до Спіріто Санто. Наші люди не хотїли. Нодарі скакав зі злости а вкінци каже: Заплатїть менї за 39 фамілїй, то я вас перевезу. Кілько? — питаємо. Взяв рахувати в канцеляриї, каже 14.000 зр. Прийшов вже і консуль. Нодарі каже своє а ми своє. Консуль каже: Ідїть на кораблї, як не поїдете завтра, то вернете домів назад. Люди кажуть: не поїдемо! Прийшов ще презес. Нам дали шіфкарти і пустили нас на корабель. Поїхали ми, самі не знаємо куди? Були десь і в Портуґалїї і Африцї і на якімсь острові і в Баї в Америцї, а таки нас завезено до Спіріто Санто. Каже тепер капітан: вилазїть! Люди не хотять. Прийшла комісия, а з нею і доктор. Кажуть нам: вилїзайте і до роботи. А доктор умів по нїмецки та каже нам: скажіть, що ви слабі. Ми так і кажемо до комісиї. А ті знов: Як не вилїзете, то кажемо вас повязати та посадимо вас ось на тих горах на острові, там поздихаєте як ті гуси! Злазїть до плянтаций кави! Ми кажемо: ми того не уміємо, ми лише хлїб уміємо робити. Злазїть бо прийде війско! Не злїземо, а скорше поскакаємо всї в море.

(Конець буде)

Новинки.

Львів дня 28-го мая 1897.

— **Подорож п. Міністра рільництва до Галичини.** Щоби звізитувати деякі наші школи рільничі приїде п. Мінїстер рільництва ґр. Ледебур дня 10-го червня с. р. до Галичини. Програма подорожи, наколи она в наслідок яких непередвиджених обставин не змінить ся, уложена ось як: Дня 11 червня буде п. Мінїстер в Неполомицях, де звидить скарбові лїси; 12-го звидить в Кракові рільниче студиюм, буде на виставі рогатої худоби, в палатї Спіскій буде удїляти авдиенций, а потім поїде на кіньскі перегони; 13 червня (в недїлю) поїде до Чернихова і звізитує тамошну

17)

Крета і Македонія.

(Дальше).

IX.

Остров Теодору. — Клин Спада. — Кісамос і Ґрабуса. — Кріпость на Ґрабусї, єї залога і єї комендант. — Повитанє в кріпости. — Образ марноти сего сьвіта.

Нинї віє сьвіжим вітром з полудня, якраз досить, щоби зміркувати, що пливе ся по мори. По лївім боцї перед Плятанїєю, лишає ся остров Теодору. На єї вершку, на виставючій скалї видко ще в простих лїніях останки кріпости, котру єї венецийский комендант велїв висадити у воздух, коли в червню 1645 р. Турки приступом впали до неї. І ті, що єї боронили і ті, що єї напали, погибли тут під розвалинами. З тої пори остров пустий і нїхто на нїм не проживає.

Пливемо борзо через залив Ґонїю, то місце, де в 1645 р. Турки вступили були на Крету, щоби єї відобрати Венециянам, а де в 252 лїт вийшло також і грецке войско на остров, щоби прогнати з него турецких завоювателїв. Сїре камінє спадає тут кількома величезними ступенями на 360 метрів глубоко аж до моря. Послїдний ступень — то величезна, остра мов би шпада, вузка і скалиста стїнка, вистає своєю на 120 метрів високою, бічною стїною простїсенько в гору із синього моря. Доокола темної полупаної скали лїтають ластівки, сїдають тут на хвильку і спочивають, щоби набрати нової сили до дороги поза море; летять на північ, несуть туди звістку, що настала весна. Чорні щїлини показують ся в порепаній передній стїнї клина. Кретийскі корабельники уміють богато розказувати про ті таємничі печери. Кажуть, що они тягнуть ся глубоко попід скалу та що там люди вже нераз видїли якісь танцюючі дївчата з довгими, білими вельонами. Оповіданя ті лишили ся очевидно ще з тих дуже давних часів, коли то розповідано собі і вірено в то, що донька Фенїкса, Европа, віддала ся за Міноса, сина Зевеса, найстаршого бога грецкого, котрого трон стояв на горі Ідї. А коли ще нинї додають, що пливучі морем охотники з Грециї видїли, як ті русалки вимахували грецкими хоругвами і кивали на них, то всї вірять тому дуже легко.

Від заходу урваває ся Спада незвичайно стрімко. Межи горішним а долїшним ступенем єсть спадистий, зелений зарінок, де попад купки травички виростають фіґи і лаврові корчі. Там пасе ся череда овець: крізь дальновид видко дуже добре чабанів в їх кретийских шараварах з рушницею через плече. Они не люблять чужинців, що тепер так часто переїзджають попри них. Що дня кілько разів побачать малі торпедовцї під собою, беруть чим скорше за рушницю, ховають ся поза якусь скалу і пускають кулї в долину. Та й сего дня показує ся то тут, то там сїра хмарка і летить куля але паде у море далеко від корабля.

Поволи виринає Кісамос з европейскими кораблями воєнними, що єго стережуть. Там стоять австрийскі кораблї „Стефанїя“, „Сателїт“ і „Себенїко“, та анґлїйский корабель „Роднї“. Головним комендантом єсть комендант „Стефанїї“. Звязь з Канеєю удержують три жваві пташки „Чайка“, „Креґулець“ і „Сорока“. Кісамос єсть стара оселя. Вже в 9 столїтю був тут осїдок єпископа; пізнїйше, старе місто, котрого розвалини ще й нинї видко, збурено, а на єго місце побудувало ся нове над самим морем. Венецияни уступили ся в 1647 р. з замку, а прийшли Турки. Коли в Европі лютила ся трицятьлїтна війна, Турки зовсїм спокійно забрали сей красний остров. Повисше старого замку поставили Турки в новійших часах два острови, котрі держать ще й нинї. Замок сам єсть то простора камінна твердиня, в котрої серединї повстало мале, турецке передмістє. Коли настала ворохобня, повтїкали сюди музулмани з околиці. Та й тепер єсть в замку кількасот башібожуків — узброєних магометаньских охотників; дїйстної залоги в нїм лиш 200 вояків, піхоти і артилериї.

Дивлячись з корабля, представляє Кісамос дуже красний образ. Понад старим замком і новими веселими домами передмістя тягнуть ся зелені полонини, засаджені густо оливними

школу рільничу; 14-го виїде до Львова, по дорозї вступить до Тарнова, огляне там школу огородничу на Вільцї капітаньскій, а відтак буде удїляти авдиенций і відвідає виднїйших представителїв властий; по полудни поїде до Дублян на візитацию висшої школи рільничої, а 16-го червня поверне до Відня.

— **З Станиславова пишуть:** Заходом тутешного „Бояна" устроюють Русини міста Станиславова дня 16 червня с. р. в сали театральній ім. Монюшка торжественний вечер в память XXXVI роковин смерти Тараса Шевченка. Проґрама вечера слїдуюча: 1) Вступне слово і відчит: „Про значінє Шевченка для рускої суспільности" виголосить п. Волод. Масляк; 2) „До рускої пісни" мішаний хор В. Матюка; 3) „Гамалїя" мужеский хор в супроводї фортепяну і декламациї укладу І. Біликовского; 4) жидівка Halevy-ого, сольо-квартет (на фортепян, скрипку, флет і віольончелю); 5) Декламация Шевченкової поезиї „Думи", виголосить панна С.; 6) „Там на горі жито" мішаний хор о. Н. Кумановского; 7) Сьпів Яреми з Шевченкових „Гайдамаків", сольо баритонове, музика Н. Лисенка, відсьпіває п. Стр.; 8) „Галицка жизнь" фантазия на мотивах руско-народних, сольо-квартет музичний укладу А. Квеха; 9) „Було колись" мужеский хор Ф. Колесси; 10) „Espana" (Іспанїя) Вальдтайфля-Шабріє, подвійний хор в супроводї фортепяна. — Початок вечера точно о годинї 8-ій. По вичерпаню проґрами відбуде ся в побічних комнатах (реставрация п. Геркоперця) спільний комерс. — Білетів вчаснїйше можна дістати в Народній Торговли, а в день вечера від години 7-ої в касї театральній. Цїни місць: льожа І і X по 5 зр.; прочі по 4 зр.; фотелї бальконові і партерові по 1 зр. 20 кр.; крісла перворядні по 1 зр., два послїдні ряди по 60 кр.; партер 40 кр., для учеників 20 кр., ґалерия 15 кр., для селян 10 кр.

— **З Куровець** під Тернополем пишуть, що дня 3-го і 6-го червня відбуде ся в сали тамошної школи аматорске представленє. Будуть грати селяни-аматори мельодраму Мидловского „Капраль Тимко".

— **Нову читальню „Просьвіти"** засновано в Любіни великім, в городецкім повітї. Торжественне відкритє відбуло ся дня 21-го мая при участи численно зібраних селян і інтелїґенциї з охрестности. Зі Львова явив ся на відкритю відпоручник головного видїлу „Просьвіти" проф. Врецьона.

— **Пропала у Львові** перед двома тиждиями девятилїтна дївчина Валька Ревій з Зарудця під Куликовом, утїкши зі служби на Городецкім. Мати селянка, даремно гляданючи дочки, просить всїх, хто би довідав ся що небудь про дївчину, повідомити о тім пароха в Зарудцях під Куликовом.

— **За обиду релїґії** засуджено в Кракові в середу Іцка Лїтмана, Вільгельма Ерлїха і Берка Вайсмана. Лїтман і Ерлїх зневажили церков сьв. Хреста і їх засуджено: Ерлїха на два місяцї, а Лїтмана на місяць арешту. Друга розправа вела ся при замкнених дверех против Берка Вайсмана, котрий допустив ся злочину зневаги сьв. Дарів. Єго засуджено на 10 місяців вязницї.

— **Перша руска церков в Бразилії.** Никола Лещишин з Поручина, що вирвав ся перед двома роками до Бразилїї, пише тепер звідтам до своїх рідняків до Поручина, що тамошні Русини в Ріо Кляро почали в січни сего року під проводом свого пароха о. Роздольского будувати церков і мали єї окінчити до Великодня.

— **Під колесами поїзду** блискавичного, що ішов зі Львова, погиб в Перемишли за другою рампою коло Вильча, малий хлопець. Машинїст, що провадив поїзд, не винен нїчого; завинила власна неосторожність хлопця.

— **Бурі, громи, град і зливи** навістили в другій половинї сего місяця неодну околицю нашого краю. Деякі вісти ми вже подали, а нинї наводимо ще пару. Дня 21 с. м. в Боднарці горлицкого повіта серед бурі ударив грім в конї оравшого селянина Юрка Щура. По-при обох конях погиб і погонич, син Юрка. Самому господареви не вдіяв грім нїчого. — В околици Сянока лютувала буря дня 16 с. м. В Небещанах ударив грім в двірскі будинки і чотири з них згоріли. — Коло Лїська панували страшні зливи. Потоки позаливані замулили поля так, що треба на ново орати. Весняні засїви, розуміє ся, пропали. — З Добромиля доносять, що ріка Вирва прибула і залила та зруйнувала кілька домів в Новім містї. Зателєґрафовано до властий о поміч технїчну.

— **Музикальний швець.** Шевский челядник Н. Коп., занятий в робітни майстра Штайнберґа при ул. Берштайна ч. 10, мав часами напади меляхолії, отже для розривки велїв термінаторови Цїммерови сьпівати. Хлопець сьпівав, хотяй нераз хотїло ся єму плакати, коли-ж який фальшивий тон видобув ся з єго горла, дїставав сейчас стусана від музикального слухателя. Передвчера, виїмково, хлопчина сьпівав фальшиво, а коли всїлякі упоминаня були без успіху, пан челядник справив єму таку лазню, що бідний сьпівак, з плачем, покровавлений зголосив ся на полїцию і просив о увільненє від тих неоплатних концертів.

— **Помер** Пилип Кулинич, старший учитель в Раві рускій, в Брукентали під Равою, де перебував за відпусткою.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Рим 28 мая. Папа проголосив сьвятими блаженного Цаккарію основателя монашого чина Варнавітів і блаженного Фурієра, апостола Льотаринґії. Папа виглядає знаменито.

Париж 28 мая. Soleil доносить, що в Нансі арештовано торговельника вин, Штадлєра, підозріного о шпіґуньство.

Льондон 28 мая. До Times доносять з Атин: Повстанцї в Акротірі на Креті видали за радою полковника Стоікоса три пушки; дві пушки остали ся в руках повстанців в глубинї острова.

Константинополь 28 мая. На стациї Сафлї наїхав поїзд з войском на поїзд тягаровий, при чім погибло двох людий із служби зелїзничої а 7 людий із служби і 5 вояків єсть покалїчених.

Букарешт 28 мая. Стан здоровля наслїдника престола полїпшив ся.

Переписка зі всїми і для всїх.

Як. Ц. в Я.: Історня „рахманьского великодня" досить запутана і, о скілько знаємо, доси ще не пояснена всесторонно. Се цїкаво, коли в сторонах Болшівця — як Ви кажете — сьвяткують також рахманьский великдень, що в той день не роблять худобиною та що сего року в згаданих сторонах припадав він на день 19 мая. О скілько ми знаємо, то рахманьский великдень сьвяткують головно в горах, в Гуцульщинї. В инших сторонах — а ми знаємо досить добре многі сторони рускої части краю — не чували ми нїчого про се сьвято, хоч знову приповідка: „Дістанеш на рахманьский великдень" (значить ся — нїколи) єсть досить загально уживана н. пр. в Коломийщинї і на Поділю та в сторонах прилираючих до Буковини. Треба знати, що деякі повірки, обряди, звичаї і обичаї в нашім народї дуже трудно пояснити. Наш нарід переходив тілько всїляких змін, через наш край переходило тілько ріжнородних народів та всїляких культур, а від того лишило ся тілько слїдів в нашім народї, що нинї приходить ся лиш з великим трудом дослїдити, що звідки і від кого у нас взяло ся. Слова „рахманьский", „Рахмани" поясняють звичайно походженем від индийского

деревами, аж далеко в гору підгіря, поза котрим синїють ся далекі гори. З боку видко вкриті снїгом вершки білих гір поза верховиною Гомальо. Цїлий образ представляє вид півколеса замкненого двома півостровами, котрих височезні береги творять кісамский залив.

„Крегулець", на котрім пливемо, задержав ся лиш коротко коло „Стефанії" і гонить дальше вздовж західного побережа заливу. Тут видко вхід до печери, котру уживано за венецких часів. Тут витесано дуже старанно браму, а над нею єсть таблиця з якоюсь написию. Що там написано, нїхто не знає, бо до таблицї нїхто не може дістати ся; напись та може би розказала, до чого ся печара служила. Нам годї тут ставати, бо від полудневого вітру в заливі настала буря і филя бє дуже високо. Незадовго допливаємо до рога Буса, пригірка званого „ушком від іґли". Вузонька стїна, якою клин кінчить ся, єсть тут як би рапаво проверчена. Розбурхане море страшно шумить, але на захід від клина море рівне і гладке, як не рідко буває коло Крети, де кождий залив має свій окремий вітер.

Наконець показує ся славна Ґрабуса. Стрімко і простїсенько, як би до шнура виміряна піднимає ся скалиста гора з моря; також і від півночи, де перед нею єсть мала вижина, годї на ню вилїзти. На найвисшім вершку острова стоїть стара кріпость. В часах, коли грозив напад Турків, побудував єї тут „ґенеральний завідатель" Фоскаріні в 1584 р. і узброїв 80 пушками. Турки мали Крету вже 57 лїт в своїх руках, а на недоступній скалї все ще панував криластий лев Венецциї. Аж в 1692 р. дістала ся кріпость в руки Турків, як кажуть, зрадою двох калябрийских офіцирів. Турки дали кріпости запустїти і уживали єї лиш на кримінал для непокірних маґометан. По битві під Наварином, 20 жовтня 1827 р., взяли Греки сей остров і зробили з него поволи маленьку розбишацку державу. Французи і Анґлїйцї прогнали звідси сих патріотів, а їх приймила охотно Сфакія. Довгий час опісля держали тут Турки свою залогу в силї 200 людий, наконець она зменшила ся аж на 20, котрі й ще нинї там стоять. Образ величавої дикости окружає нас. На лїво сторчать стрімкі, вапнякові маси пригірка і творять при березі ніби вінець з підводних скал і каміня, що скотило ся з гори. Перед нами на полудни піднимає ся найвисший вершок, стрімко як би шпиль Тенеріфи, може на 750 метрів високо, виринаючи просто із моря. Межи півостровом Тіґанї, звалившою ся масою скал де нема найменшого слїду хоч би якої не будь травички, а островом Ґрабуса лишає ся вузонька смуга моря, повна підводних скал. То єсть порт, до котрого приступ дуже трудний, коли море неспокійне. До нинїшного дня лежить тут на днї моря затонувша ще в 1824 р. анґлїйска фреґата „Кембрієн". На право єсть остров Ґрабуса. На вапняковій скалї, 140 метрів високій, видко мури, виставлені Фоскерінїм; з отворів в них виглядають пушки. Понуро і грізно виглядає жовтавий, місцями з зеленавими плямами остров, на котрого побережу рідко коли був який чужинець, а в котрого кріпости, від коли в ній Турки запанували, ще не постояла чужа нога.

Там де беріг острова близше Крети, напроти півострова Тіґанї, творять скали маленьку пристань. Звідси, хоч правда, з великим трудом, можна дістати ся на остров. Коли наш „Крегулець" навернув поволи і осторожно поза якусь скалу, побачили ми якесь чуже судно. Всїлякі гадки насунулись нам на голову; може то Греки приплили сюди, взяли кріпость і вирізали в ній Турків? Але ледви нас побачили із того судна, як зараз вивісили фляґу з півмісяцем, а рівночасно понад нами на кріпости показала ся червона хоругов турецка. Наш „Крегулець" станув коло турецкого, на котрім показала ся залога з самих Арабів. Підчас коли наша лодка пливе до берега, виходять витати нас найвисші власти на острові: старий поручник від артилєриї з рідкою коротко підстриженою бородою, в подертих штанах, в розіпнятім мундурі і отвертій сорочцї та представляє ся, яко найвисший цивільний і войсковий начальник. З ним прийшло ще кількох здоровенних, обідраних канонїрів, яко єго прибочна ґвардия. Повитанє було дуже сердечне, бо прецї „Крегулець" привіз для залоги кілька міхів сухарів і кілька баньок оливи та й так конче жадану поміч войскову в особі одного канонїра.

Годї описати вражінє, яке робить ся самотна пустиня. Голе камінє; вітер колише кількома грубими билами песього молочака, денеде спустили яснофіолетову головку зівялі ключики; з давних хаток стоять порозкидані румовища; терниною загороджене місце для овець і кіз стоїть порожне; понад нами стрімка височезна скала і захмарене небо. Навіть не можна здогадувати ся, як виходить ся на ту

слова Брахмани (брамани, браміни). Санскритске (староіндийске) слово „брахма“ означає найвисшого бога, а „брахман“ означає здібність сьвященослужителів ублагати пісьнями і молитвами того бога і зробити єго прихильним для людий, а тому то саме слово означає також і індийского сьвященослужителя. Виходило би з того, що в нашім народі суть навіть сліди індийскої культури. В звязи з походженем слова „брахман“ беруть також і той звичай, що на рахманьский великдень кидають шкаралупу з яєць на ріку, а звістно, що деякі ріки у Індів (н. пр. Ганґес) уважали ся сьвятими. Коли-б походжене слова було дійстно таке, яке єму приписують, то було би тепер питане: чи сьвятковане рахманьского великодня дістало ся до нашого народу безпосередно від Індів, чи оно занесене в наш нарід якимись иншими народами (припустім, Монґолами). Сего послідного можна би скорше здогадувати ся, бо в нашім народі, в наших звичаях, ба й в нашім обряді лишило ся богато дечого, що занесли до нас чужі народи. З жидівских національних героїв, братів Маккавеї, зробив собі наш нарід навіть ніби якогось сьвятого Моковея (піст маковейка); паска на великодні сьвята — звичай жидівский; варене риб на Різдво — звичай жидівский (жиди жиючи над рибними озерами і близько моря звикли були на шабас лагодити рибу і до нині той звичай не перевів ся у них). Отже могло би бути, що і сьвятковане якогось індийского, браманьского сьвята занесено до нас з Азиї якимсь народом, що одиниці того народу змішавшись з нашим і ставши християнами задержали майже несьвідомо свій давний звичай надавши єму християньский характер. В той спосіб з якогось браманьского сьвята міг у нас зробити ся „рахманьский великдень“. Коли же наш нарід і до нині обходить такі сьвята, то єсть се лиш доказом, як мало, дуже мало поступили ми в культурі; єсть се заразом найліпшим доказом, як дуже нам потреба своєї культури і цивілізациї, котру можемо виробити собі лиш просьвітою і наукою і лиш самі без нічиєї помочи і підмоги. До того би нам стреміти і то можемо осягнути навіть при таких силах які доси маємо, бо на то єсть чей самоука, котрої ніхто ані спинити ані заказати не може. Лиш коли виробимо свою власну культуру і цивілізацию, перестане нарід вірити у всілякі дурниці, про котрі навіть не знати, звідки они взяли ся. Аж тогди станемо вповні сьвідомим народом. Доки того не буде, доти ніяка навіть найкористнійша т. зв. наша політика не зможе нас поставити на рівні з другими народами. — **Ад. Бор. в Іл.**: 1) Що-до кольчастого дроту, то віднесіть ся до торговлї зелїза Івана Шумана (Jan Szuman) Львів, площа Бернардиньска ч. 14, а та Вас найліпше поінформує і услужить Вам чим буде потреба. — 2) Коли конче розходить ся о мальоване штахет, то вжеж нічим иншим не можна малювати як хиба олійними фарбами. Коли-ж розходить ся о то, щоби штахети забезпечити від впливу воздуха, то найліпше ужити до того т. зв. Карболїнеум. На 6 метрів деревляної площі треба 1 кільо. Карболїнеум можете купити за пару крайцарів в кождім складі фарб і покостів. У Львові продає єго н. пр. Альойзий Hanke, ринок 38. — Віденьска фірма Michael Barthel, Wien X. Keplergasse 20, продає карболїнеум закрашене на червоно, жовто і брунатно 5 кільо брутто Probepostcolli (почтова посилка на пробу) по 1 зр. 60 кр.; закрашене на сїро і зелено 5 кільо Probepostcolli по 1 зр. 80 кр. Помалювати можна собі самому. Негиблюване дерево треба два рази малювати. — **Л. А. в Черн.**: На Ваше питанє трудно відповісти не видївши якого то рода чираки, бо звичайно в назві не робить ся ріжниці і кождий боляк називає ся чираком. Дійстний чирак (furunculus) єсть то запаленє шкіри около потової або товщевої железки або коло цибульки волоса в наслідок того, що там насідають бактериї гнилї. Чирак зачинає ся звичайно червоним, горячим боляком, котрий стає що раз темнїйший, буває твердий і дуже болить, при чім показує ся часто ще й горячка. На вершку боляка показує ся біле очко а в нїм гниль (материя). Скоро очко пропукне ся і материя витече, видко на споді густу білаво-жовту масу т. зв. корінь чирака; єсть зігнила ткань. Причиною чираків може бути недостаточне плекане шкіри, злі соки і зіпсута кров н. пр. в наслідок якихсь недуг (скрофульоза). У декотрих людий, до котрих видко і Ви належите, буває хронїчна (уперта) фурункульоза, а в такім случаю недуга лежить в загальній конституциї орґанїзму. На чираки така рада: Передовсїм треба робити теплі оклади н. пр. з вівсяної каші або муки з льняного насїня і як найскорше чирак отворити, по просту проколоти очко і поволи витискати корінь розтягаючи поволи але що раз більше тїло в два противні боки. Відтак треба чирак промити карболевою водою, приложити антисептичної вати і обвязати та держати тепло. Промивати треба хоч би й три рази на день і все по трохи витискати материю. Люди у котрих чираки кидають ся, повинні старати ся скріпити цїлий свій орґанїзм: часто кунати ся в теплій воді, або в парні, живити ся легкостравними стравами, перебувати як найбільше на сьвіжім воздусї і уживати богато руху, а при тім всїм вистерігати ся перестуди. — **Бандурист**: Не можна, річ просто неможлива. — **Г. П. в Кул.**: Щоби виучити ся рахунковости, треба трохи більше науки, як Ви єї маєте. Вам годї брати ся до неї. Ви навіть того не зрозуміли, що ми колись давнїйше писали в переписці і длятого мабуть питаєте, чи вистане перший том. Ми би Вам радили длятого брати ся до чогось практичного та лиш не знаємо кілько Вам лїт і чим Ви доси займали ся. Учіть ся може на крамаря. Впрочім коли хочете, то напишіть, хто Ви, кілько Вам лїт, чим тепер займаєте ся, до чого мали би Ви охоту а ми Вам порадимо, коли що буде можна. — **Мария Н. в Год.**: Як робить ся огірочки з гірчицею знайдете в „Добрих радах“ в однім із слїдуючих чисел. — **Нетерпеливий у Львові**: Встидайте ся! То Ви сидите у Львові і не хоче ся Вам самим в своїм власнім інтересї потрудити ся до першого лїпшого банку, або там, де Ви свій льос купили і там звідати ся, чи він витягнений, чи нї? Та ще й називаєте себе „нетерпеливим!“ Не вже-ж Ви гадаєте, що ми зараз, як стій, займемо фіякра та поїдемо розвідувати за Вашим льосом. Вигідний з Вас чоловік, нема що казати: коли Вас закрутить в носї, хочете, щоби другий за Вас пчихав! Ану-ко спробуйте та пчихніть самі! — І такі люди як Ви сьміють ще нераз нарікати на свою нещасливу долю?! — **Е. І. в В.**: Змилуйте ся, як же можна так погано писати! Та-ж то очи трохи не вилїзуть читаючи таке письмо! Ми і ледви дочитали ся, о що Вам розходить ся. Длячого не доходить — не можемо знати. Розвідайте у Вашім урядї громадскім і в Старостві. Коли платите до спілки, маєте до того право. Наша Адмінїстрация каже висилати тільки примірників, кілько Старовство зажадає, а впрочім не має ніякої контролї.

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати ані марок ані карт кореспонденцийних до відповіди).

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1897, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	10·50	4·40	8·55	6·45	—
Підволочиск	—	1·55	6·—	—	10·05	11·—	—
Підвол. з Підз.	6·15	2·08	—	—	10·27	11·27	—
Черновець	6·10	2·40	—	10·30	—	6·45	10·45
Ярослава	—	—	—	4·40	—	—	—
Белзця	—	—	—	9·25	7·05	—	—
Тернополя	—	—	—	7·47	—	—	—
Гребенова [1])	—	—	—	—	9·20	—	—
Стрия, Скольо-го і Лавочного	—	—	—	5·20	—	3·05[2]	7·30
Зимної Води [3])	—	—	—	—	3·40	—	—
Брухович [4])	—	—	—	—	2·31	—	—
Брухович [5])	—	—	—	—	3·27	—	—
Янова	—	—	—	9·40	—	8·50[8]	7·48[9]
Янова	—	—	—	—	1·04[6]	3·15[7]	—

[1]) Від 10 липня до 31 серпня. [2]) До Сколього лише від 1 мая до 30 вересня вкл. [3]) Від 1 мая до 6 вересня в неділї і сьвята. [4]) Від 1 мая до 6 вересня в неділї і сьвята. [5]) Від 1 мая до 6 вересня в будні дни. [6]) Від 15 червня до 31 серпня лише в неділї і сьвята. [7]) Від 1 мая до 14 червня і від 1 до 30 вересня що день, а від 15 червня до 31 серпня лише в будні дни. [8]) Від 1 мая до 30 вересня вкл. [9]) Від 1 жовтня до 30 цьвітня.

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Час подаємо після годинника середно-европейского; він ріжнить ся о 36 мінут від львівского: коли на зелїзници 12 год., то на львівскім годиннику 12 год. і 36 мін.

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

За редакцию відповідає Адам Кроховецкий

кріпость. А всеж-таки можна вийти стежкою, якою хиба лиш кози найліпше уміють ходити. По ній пішли вже наперед начальні власти. Коли ми відтак увійшли через завалену браму, стояв вже старий поручник від турецкої артилериї побіч свого ґарнізону з добутою шаблею і презентував. Білявий Тиролець, комендант „Крегульця“ перейшов ся з цїлою повагою перед фронтом 17 мужа, а за ним ішов найвисший комендант Ґрабуси зі спущеною в долину шаблею; він тимчасом запняв собі свій униформ на один ґузик.

Старий лев сьв. Марка на мармуровій таблици побіч брами дивить ся на то все спокійно і не кривить ся. Він не одно вже тут видів, від коли проведітори, капітани та нобілї Венециї в пишних строях перестали тут ходити голосними кроками і при голосї бубна. Межи мурами кріпости, котра займає богато місця і побудована на стрімкій скалї, ходимо по розвалинах, камїню і румовищу. На подорожного сум находить: тут в горі все каже, що нема на сьвіті нічого вічного, все минає, зі всїм треба розлучити ся; розвалена каплиця, в котрій колись венецкий войсковий сьвященик удїляв благословения; позападані ґроби Турків і Арабів, котрих імени не передає ніяка напись; з десяток запавших ся до половини в землю венецких пушок (на однїй з них напись: 1543. Hieronymi Albergeti); турецке кладовище з новійших часів з яких двайцяти гробами без ніякої написи; страшні, круті печери в скалї з позападавшими ся стїнами та з погаслими огнищами. Де ще з часів Венециї задержало ся здоровенне склепліне, там примістила ся нинїшна залога. До тої садиби ледви сьвітло доходить.

Старий комендант поставив собі в полудневo-всхіднім углу кріпости малу хатчину. Від десяти лїт не покидав він острова; майже і не знає, що стало ся на Креті, чує ся дуже безпечним в своїм гнїздї на скалї, та й нічого єму вже більше не потреба, коли дістав поміч в особі одного вояка, і баньку оливи, ба ще й два живі барани; зі всїм прочим здає ся він на Аллаха і на команданта „Крегульця“. До двайцяти жителів острова прилучив ся ще й — гарем команданта. Не думайте, що то може замок як в якій із всхідних казок з тисяча і одної ночи, — то скромненька, камінна буда, тим догіднїйша, що стоїть коло двох новійших пушок і длятого стереже єї один канонїр, котрий то сидить на порозї хати, то на мурі, з котрого можна би злетїти кілька сот стіп в долину у море. В гаремі видко два біло накриті матераци; тут жиють жінка і донька старого поручника від артилериї. А понад цїлим тим образом піднимає ся небо і з вічно молодечою силою бє море об скали. Люди тут на долинї ідуть і зминяють ся, трудять ся па службі сеї або тої дурницї. Небо і море грозять або сьміють ся, але не сиплять похвал.

„Крегулець“ гонить дальше; самотна скалиста гора Ґрабуса лежить вже поза нами. Понад нею подають собі Греки з острова Черіґотто і з клипа Буса свої знаки; в долинї слїдить „Крегулець“ за тими грецкими суднами, що хотїли би нарушити бльокаду.

(Конець буде).

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.